

W. Arthur Lewis: The Principles of Economic Planning, A Study Prepared for the Fabian Society, Dobson Ltd. & Allen & Unwin Ltd., London 1949, 128 sider, 8sh. 6d.

Et af de nye navne i britisk økonomisk tænkning er W. Arthur Lewis. Der står allerede en betydelig respekt om dette navn, to bøger fra 1949 har skabt denne respekt, først *Overhead Costs*, derpå *Economic Survey 1919-1939*, og nu kommer den tredje, også fra 1949, *The Principles of Economic Planning*. Den første af de nævnte bøger gav os en ny belysning af faste omkostninger, prispolitik og monopolistisk konkurrence, den anden var en grundig og klar gennemgang af tyvernes og tredivernes økonomiske historie i lys af den nyeste teori. Den tredje bog, som her skal anmeldes, er mindre end de to første men er ligeså klart og logisk bygget op og ligeså sober i sin tone. Den behandler aktuelle spørgsmål i Storbritannien (og altså også Danmark), og den gør det på basis af den fundamentale sondring mellem markedsøkonomi og kommandoøkonomi. »The fundamental difference is between methods that achieve their result by persuasion and those that achieve it by command. Making milk cheaper is an inducement to extra consumption, and paying milk subsidies is an inducement to extra production; both are planning through the price mechanism. On the other hand, ordering people to purchase more milk or producers to produce more is planning by direction. The real choice we have to make is between planning by inducement and planning by direction.«

I kapitlet »Fair Shares for All« rejses spørgsmålet om, hvilke midler der står til rådighed, når man vil gøre indkomstfordelingen jævner. Det påvises, at lønforandringer er uegnede til formålet, medmindre de ledsages af priskontrol, som har andre ulemper, nemlig at (1) *almindelig* priskontrol er administrativt besværlig og dyr, (2) priskontrol, der nøjes med at regulere de *vigtigste* varer, driver produktionsfaktorerne over i produktion af de uvigtige varer og vil derfor i praxis trække produktionsfaktorrationer efter sig, hvilket er endnu mere besværligt. Priskontrol vil også nødvendiggøre færdigvarerationer, som strider mod princippet om det frie forbrugsvalg.

Det rigtige middel til at påvirke indkomstfordelingen er skatter. I kapitlet »Money« understreges vigtigheden af at regulere pengemængden sådan, at der hverken bliver inflation eller arbejdsløshed; lykkes dette vil en mængde kvantitative kontrolforanstaltninger kunne undgås. Spørgsmål om fagforeningernes lønpolitik og det offentliges investeringspolitik, som rejser sig i denne forbindelse, drøftes også. I afsnittet om udenrigshandel går Lewis ud fra, at U. S. A. fortsat vil være et meget vigtigt exportmarked for Storbritannien, men medens sidstnævnte land går helt ind for den fulde beskæftigelse, går U. S. A. kun halvt ind, og problemet for Storbritannien er derfor, hvordan et land med en meget betydelig udenrigshandel kan stabilisere sin økonomi og sin beskæftigelse, hvis omverdenen ikke vil være med til at gøre det. Det er i hvert fald klart, at der er tre udveje: enten lader man priser og lønninger i Storbritannien stige i opgangen og falde i nedgangen, eller man stabiliserer lønninger og priser og giver så importen subsidier i opgangen og lader subsidierne betales af en skat på eksporten, omvendt i nedgangen, eller for det tredje, man opskriver pundet i opgangen, nedskriver det i nedgangen. Sidstnævnte udvej er nok den politisk mest acceptable. I kapitlerne »Mobility« og »Social Control of Business« gennemgår Lewis britiske industriproblemer, man lægger mærke til, at han ikke er nogen beundrer af den øjeblikkelige monopollovgivning i Storbritannien: »In this country we are ... believing that monopoly can be conquered simply by publicity; and that therefore when a practice is outlawed in *any one industry* business men will abandon it *in all others* without waiting for a commission to get round to them industry by industry. Such faith seems somewhat naive; sooner or later we too, in the U. K., will pass *general* laws outlawing monopoly practices.«

Lewis lægger aldrig skjul på, at hans sympati er for markedsøkonomi og ikke for kommandoøkonomi. Men vigtigere end hans sympati er hans klare og logiske udredning af de to planmidlers økonomiske virkninger, nære såvel som fjernere. Virkninger kan naturligvis ikke bedømmes som ønskelige eller uønskelige,

W. Arthur Lewis: The Principles of Economic Planning, A Study Prepared for the Fabian Society, Dobson Ltd. & Allen & Unwin Ltd., London 1949, 128 sider, 8sh. 6d.

Et af de nye navne i britisk økonomisk tænkning er W. Arthur Lewis. Der står allerede en betydelig respekt om dette navn, to bøger fra 1949 har skabt denne respekt, først *Overhead Costs*, derpå *Economic Survey 1919-1939*, og nu kommer den tredje, også fra 1949, *The Principles of Economic Planning*. Den første af de nævnte bøger gav os en ny belysning af faste omkostninger, prispolitik og monopolistisk konkurrence, den anden var en grundig og klar gennemgang af tyvernes og tredivernes økonomiske historie i lys af den nyeste teori. Den tredje bog, som her skal anmeldes, er mindre end de to første men er ligeså klart og logisk bygget op og ligeså sober i sin tone. Den behandler aktuelle spørgsmål i Storbritannien (og altså også Danmark), og den gør det på basis af den fundamentale sondring mellem markedsøkonomi og kommandoøkonomi. »The fundamental difference is between methods that achieve their result by persuasion and those that achieve it by command. Making milk cheaper is an inducement to extra consumption, and paying milk subsidies is an inducement to extra production; both are planning through the price mechanism. On the other hand, ordering people to purchase more milk or producers to produce more is planning by direction. The real choice we have to make is between planning by inducement and planning by direction.«

I kapitlet »Fair Shares for All« rejses spørgsmålet om, hvilke midler der står til rådighed, når man vil gøre indkomstfordelingen jævner. Det påvises, at lønforandringer er uegnede til formålet, medmindre de ledsages af priskontrol, som har andre ulemper, nemlig at (1) *almindelig* priskontrol er administrativt besværlig og dyr, (2) priskontrol, der nøjes med at regulere de *vigtigste* varer, driver produktionsfaktorerne over i produktion af de uvigtige varer og vil derfor i praxis trække produktionsfaktorrationer efter sig, hvilket er endnu mere besværligt. Priskontrol vil også nødvendiggøre færdigvarerationer, som strider mod princippet om det frie forbrugsvalg.

Det rigtige middel til at påvirke indkomstfordelingen er skatter. I kapitlet »Money« understreges vigtigheden af at regulere pengemængden sådan, at der hverken bliver inflation eller arbejdsløshed; lykkes dette vil en mængde kvantitative kontrolforanstaltninger kunne undgås. Spørgsmål om fagforeningernes lønpolitik og det offentliges investeringspolitik, som rejser sig i denne forbindelse, drøftes også. I afsnittet om udenrigshandel går Lewis ud fra, at U. S. A. fortsat vil være et meget vigtigt exportmarked for Storbritannien, men medens sidstnævnte land går helt ind for den fulde beskæftigelse, går U. S. A. kun halvt ind, og problemet for Storbritannien er derfor, hvordan et land med en meget betydelig udenrigshandel kan stabilisere sin økonomi og sin beskæftigelse, hvis omverdenen ikke vil være med til at gøre det. Det er i hvert fald klart, at der er tre udveje: enten lader man priser og lønninger i Storbritannien stige i opgangen og falde i nedgangen, eller man stabiliserer lønninger og priser og giver så importen subsidier i opgangen og lader subsidierne betales af en skat på eksporten, omvendt i nedgangen, eller for det tredje, man opskriver pundet i opgangen, nedskriver det i nedgangen. Sidstnævnte udvej er nok den politisk mest acceptable. I kapitlerne »Mobility« og »Social Control of Business« gennemgår Lewis britiske industriproblemer, man lægger mærke til, at han ikke er nogen beundrer af den øjeblikkelige monopollovgivning i Storbritannien: »In this country we are ... believing that monopoly can be conquered simply by publicity; and that therefore when a practice is outlawed in *any one industry* business men will abandon it *in all others* without waiting for a commission to get round to them industry by industry. Such faith seems somewhat naive; sooner or later we too, in the U. K., will pass *general* laws outlawing monopoly practices.«

Lewis lægger aldrig skjul på, at hans sympati er for markedsøkonomi og ikke for kommandoøkonomi. Men vigtigere end hans sympati er hans klare og logiske udredning af de to planmidlers økonomiske virkninger, nære såvel som fjernere. Virkninger kan naturligvis ikke bedømmes som ønskelige eller uønskelige,

medmindre man har et ståsted i form af en udefra given målsætning. Lewis accepterer den målsætning, som det britiske (danske) arbejderparti har, og det er hans pointe, at ud fra denne målsætning er markedsøkonomi på så godt som alle punkter at foretrække fremfor kommandoøkonomi. Hans kritik af det britiske arbejderpartis politik er hård. Netop derfor er bogen interessant, og den skulle også i Danmark kunne finde mange læsere. Det meste af dens indhold er vel sagt før, f. ex. af James Edward Meade i hans glimrende *Planning and the Price Mechanism*, der blev anmeldt i 1—2. hæfte af 88. bind (1950) af dette tidsskrift. Men det er næppe sagt kortere og klarere noget andet sted.

Hans Brems.

Lester V. Chandler: The Economics of Money and Banking. Harper and Brothers. New York og London. 1948. XIV + 742 sider. Pris: 4,50 \$.

Forordet kommer, om jeg så må sige, sidst i denne bog, idet forfatteren i afslutningsafsnittet: *The Objectives of Monetary Policy* ganske kort redegør for, hvad hovedsynspunkterne for bogen egentlig har været. På side 708 siger han således: »Throughout this book we have insisted that it is the functioning, and not the form, of a monetary system by which its success is to be judged,« og på side 709 fortsætter han. »Another theme of this book is that human management of monetary systems is inevitable and that the government inevitably has great powers in this field.« Det første af disse to synspunkter er det, der giver sig stærkest udtryk i hele bogens opbygning. Det er således bestemmende for definitionen af penge: et middel til at lette omsætningen, og det giver sig udtryk i det mål, forfatteren fastlægger for pengepolitikken, idet han lægger den afgørende vægt på en fast pengeværdi.

De to hovedsynspunkter danner imidlertid ikke baggrund for noget originalt oplæg. Det er i virkeligheden meget vanskeligt at bestemme, hvilken læsekreds denne bog nærmest er beregnet for. Forfatteren antyder i sit forord, at der nærmest er tale om en begyn-

derbog, og man kan sikkert også roligt fastslå, at for en økonom af fag giver den ikke noget nyt, hverken nye oplysninger eller nye synspunkter. På den anden side er bogen givet for vanskeligt tilgængelig for en ren nybegynder, men det er muligt, at den kan være ganske nyttig for økonomer, som er kommet over de første begyndervanskeligheder uden dog at være alt for vel indarbejdet i stoffet.

I overensstemmelse med det første af de nævnte hovedsynspunkter starter bogen med en definition af pengenes funktion. Ved gennemgangen af pengenes forskellige funktioner understreges det meget kraftigt, at den afgørende forudsætning for, at pengene kan opfylde disse funktioner er, at pengevæsenet er i besiddelse af en udpræget værdistabilitet. Derfor kommer den faste pengeværdi som nævnt til at spille en ganske afgørende rolle i forfatterens fremstilling, og i det afsnit, hvor de pengepolitiske mål drøftes nærmere, bevirker dette synspunkt, at forfatteren stiltiende gør sig den forudsætning, at den fulde beskæftigelse ret let forliges med en stabil pengeværdi, ja, at de to mål i virkeligheden er sammenfaldende, hvilket vel nok må betegnes som en noget tvivlsom forudsætning.

Pengeværdiens store betydning fører forfatteren ind på en — ganske vist meget nødtørftig — behandling af indeksproblemerne, hvorefter han giver en meget summarisk redegørelse for de resultater, som han når til gennem den fortsatte fremstilling. Derefter følger en gennemgang af de forskellige former for penge. Denne gennemgang synes dog ikke at være helt lykkedes for forfatteren, idet hans inddelinger er noget uklare.

På de følgende sider behandler forfatteren de forskellige former for møntfod. Papirfoden synes dog i denne sammenhæng meget stedmoderligt behandlet, og dens forskellige uligheder med guldfoden står meget uklart.

På siderne 79—143 gennemgås derpå møntvæsenets udvikling i USA. Denne gennemgang er klar og instruktiv og kan anbefales.

Hele bank- og kreditsystemets funktion behandles derefter på siderne 143—209, og det sker efter det gængse skema, som bl. a. er kendt fra professor Axel Nielsens fremstilling.